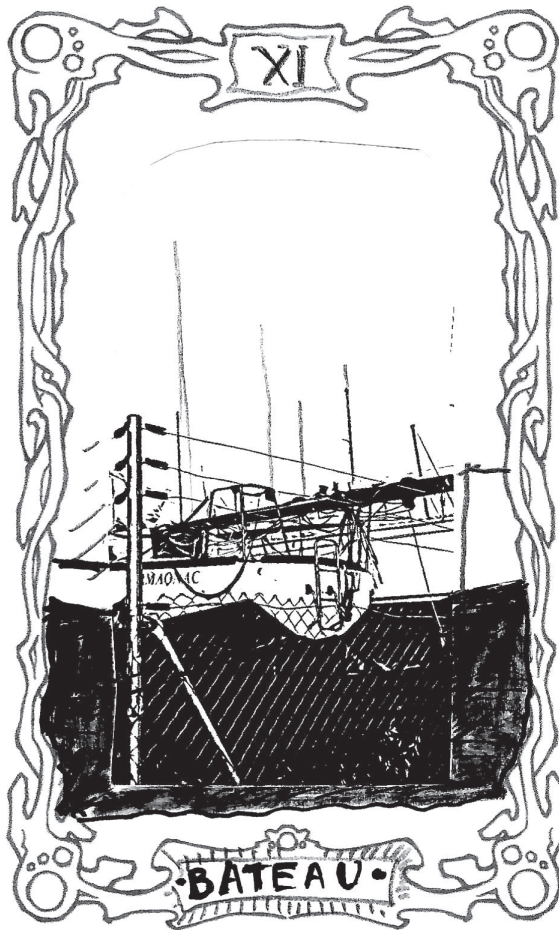




»Parižan« v Bretanji

Med Parižani boste težko našli človeka, ki ni bil še nikoli v Nici, v Bretanjo pa le redkokdo potuje – Pravijo, da je tam vedno hladno, vetrovno in deževno

Tekst: **Aleksander Sotov**

Prevedla: **Vera Jakopič**

Med sprehajanjem po pariškem šestem okrožju prav gotovo naletite na ulico Rennes, ki je nekakšen ekvator tega okrožja, poimenovana je v čast prestolnice Bretanje, starodavne pokrajine na zahodu Francije. Ste na pravi poti do postaje Montparnasse, od koder vozijo vlaki do njene atlantske obale. To je edina železniška postaja v Parizu brez mednarodne povezave, a zato po treh, štirih urah v udobnem vagonu TGV ugledate pokrajino menhirjev, slikovitih pečin in peščenih plaž.

Med Parižani boste težko našli človeka, ki ni bil še nikoli v Nici, v Bretanjo pa le redkokdo potuje. Pravijo, da je tam vedno hladno, vetrovno in deževno. »Pa kaj potem, če dežuje. Hitro sta obupala. Spakirajta potapljaško opremo, če sta že zanjo porabila zadnji denar, in se odpravita h Gillesu,« je Helen besno zbirala najine stvari in se pri tem znebila vsega, kar je imela odveč. Zahvaljujoč temu sem dobil med drugim sklumpano kolo in tranzistor brez baterij. Da bi se najin odhod res zgodil, je celo najela mini kombi in naju sama odpeljala v Auray, da ne bi obtičala v Parizu, kjer je po dveh tednih prvič posijalo sonce.

»Hišica na vasi« se je našla že prvi dan po prihodu – dobila sva nadstropje v stari kamniti stavbi sredi mesteca na bregovih ozkega zaliva Rivièr d'Auray, ki spominja na norveški fjord. Najino stanovanje ni bilo od muh: marmorna tla iz črnih in belih ploščic, štukature na stenah, trije prekrasni kamini, budoar, povezan s spalnico, jedilnica in dnevna soba. Prav solidno francosko razkošje skoraj ob morski obali.

Jess je hodila v službo, jaz pa sem ostajal sam samcat z velikim kartuzijskim mačkom, ki mu je bilo ime Chien, kar pomeni pes. Mučil sem se kot norec. Prevajal sem besedila južnokorejskih psihičev in pisal članek o teoriji igre v povezavi z evropskimi prevodi staroindijskih himen. Če se vam da, poiščite na spletu kratko vsebino, ki je bila objavljena pod naslovom *Translation studies go Asian in a quantitative way* avtorjev Alexandra Sotova in Meng Ji; ta dobro odraža nekoristno duhovno usmerjenost sofisticirane mladine okoli leta 2010. Preostali čas sem poslušal radio in gledal skozi okno. Ko sem se naveličal tudi tega, sem se igral s »psom« in mu metal šampanjske zamaške.

Vsak dan je točno ob enajstih dopoldne po ulici prišla ženska v visokih usnjenih čevljih, mini krilu in kratki usnjeni jakni. Bila je stara okoli petdeset let in bi bila videti mlajša, če ne bi nosila garderobe à la Mylène Farmer. Domnevna rokerica je bila okras bližnjega kioska – pri njej sem kupoval tobak, da sem si zvijal cigarete. Ob sobotah se je v Aurayu odprla tržnica, na kateri se je bilo mogoče posladkati s palačinkami z nutelo in petimi vrstami ostrig.

V mesecih s črko r

V vaseh po Bretanji ostrige prodajajo vse leto, a če jih kupujete zunaj sezone, vam bo prodajalec namenil prezirljivo grimaso. Sezona je vsak mesec, ki v imenu vsebuje črko r. Maja, junija, julija in avgusta pa se mehkužci razmnožujejo, takrat se jih ne sme jesti, zato to ni sezona. Kdor tega ne ve, je glede Bretanje popoln nevednež. Gilles, nekdanji Helenin prijatelj, ima majhen arhitekturni biro, v

katerem je zaposlen on sam, njegov asistent Jules in po najinem prihodu še izdelovalka maket Jess. Naročil je bilo tako malo, da sta Gilles in Jules sama uspešno zmogla delo s preurejanjem stanovanj in mansardnih oken in nista potrebovala dodatne sodelavke. Sedaj pa sta morala razmišljati, s čim bi zaposlila Jess. To je zahtevala Helen, ki je Gillesu pošiljala denar za plačo svoje hčerke, da bi se čez pol leta lahko potegovala za nadomestilo za brezposelnost. Potem ko je Jules malo razmislil o nastali situaciji, je ugotovil, da mu očitno ne grozi izguba delovnega mesta, zato pa lahko na Jess preloži vse, že tako skromne delovne zadolžitve. Sedaj je imel nenadoma še več časa, da je lahko zalezoval ženske, ki jih je tukaj bistveno manj kot otokov v Morbihanskem zalivu. Jess se je pritoževala, kakšen zoprnež je Jules: ves dan samo sedi in ves mačkast bulji v telefon.

A v bistvu je bil Jules dokaj pogost tip Francoza – športni erudit z rahlimi potezami degeneracije na živahnem obrazu. Poznal je v črno usnje stisnjeno »madame Farmer« iz kioska s tobakom in tudi vse druge prodajalke cigaret in natakarike v Aurayu, če le niso bile preveč okrogle.

Veliko celo po francoskih merilih

V Bretanji veliko pijejo celo po francoskih merilih, saj je tu vendar »dolgočasno, hladno in vedno dežuje«. Nekoč so ji rekli Mala Britanija kot nasprotje Veliki Britaniji, in tukajšnje podnebje je res podobno angleškemu, prav tako tudi ljubezen domačinov do morja in alkohola. Svojega vina nimajo, a sta steklenica mošta in jadrnanje tako značilna za tukajšnje življenje kot »bretonska srajca«, mornarska majica, ki so jo iznašli Bretonci in jo je vzljubila tudi Coco Chanel.

Bretonska zastava, po bretonsko *gwen-ha-du*, kar pomeni črno-bel, je videti precej nenavadna. Ko sem jo videval na majicah in avtomobilih (mnogi lepijo na avtomobilske tablice zvezdice Evropske unije), sem najprej mislil, da se anarhisti norčujejo iz ameriške zastave. Pravzaprav jo je iznašel v 20. letih prejšnjega stoletja bretonski na-

cionalist Morvan Marchal, ki se je navdušil prav nad čezoceansko državno simboliko.

Polotok Bretanja je bil do začetka 16. stoletja od Pariza neodvisna vojvodina, sedaj pa jo sestavljajo štiri pokrajine, ena od njih je »moj« Morbihan, kar po bretonsko pomeni malo morje. Legenda pravi, da je tu toliko otokov, kot je dni v letu, v resnici jih je okoli štirideset, če ne štejemo otokov, neprimernih za življenje.

Kelti

Svoji domovini pravijo Bretonci Brezh in se štejejo med keltske narode. Bretanja je edino območje v Keltski zvezi, ki leži zunaj Britanskega otočja. Očitno obstaja tudi organizacija, ki združuje keltsko govoreče narode v Evropi. Ustanovil jo je Charles de Gaulle – bretonski romantični pesnik iz 19. stoletja, soimenjak znamenitega generala.

Zadnja leta so, na valu brexita, to strukturo začeli preučevati kot regionalno alternativo Evropske unije. Če bo šlo s Francozi kaj narobe, smo lahko prepričani: mednarodna skupnost bo pokazala na Kelte, na Baske in še na ogromno muslimansko skupnost. Jules ima veliko povedati na to temo, a si nisem zapomnil vsega.

Kot pri vsakem govoričenju, ki se nanaša na politiko, je na začetku zanimivo poslušati, potem pa postane dolgočasno in neprijetno. Takšni pogovori odvrnejo pozornost od taroka, in tukaj nihče ne počne nič drugega – pijejo in igrajo karte.

Nacionalistični bar

V najetem stanovanju sem našel žepni bretonsko-francoski slovar. Jess je povedala francosko besedo, jaz pa sem moral poiskati prevod, ki je zvenel tako, da ga ne ona ne jaz nisva mogla ponoviti. V središču Auraya imajo svoj nacionalistični bar, kjer je lastniku vseč, če se govori bretonsko. Če nameravaš zapitek plačati z bančno kartico, se nate vsuje plaz francoskih kletvic, ko pa se lastnik malo pomiri, dobiš lekcijo, da je bančni sistem naperjen proti narodu. Vse to pove domišljavo in neprijazno.

Nekoč so ji rekli Mala Britanija kot nasprotje Veliki Britaniji, in tukajšnje podnebje je res podobno angleškemu.





Foto: Shutterstock

V vaseh po Bretanji ostrige prodajajo vse leto, a če jih kupujete zunaj sezone, vam bo prodajalec namenil prezirljivo grimaso. Sezona je vsak mesec, ki v imenu vsebuje črko r.

Običajno je več bretonščine slišati, ko se bliža zaprtje pivskih ustanov. Z Julesom in Jess sedimo v kavarni, večer se začne tako navadno, vsakdanje, da ničesar ne pričakuješ. Spili bomo vsak po eno pivo in se razšli ... vendar ne, Jules je presedlal na kalvados, jaz pa sem odšel, da bi našel cigarete.

Po kakšni uri postanejo ljudje prijaznejši, Jules kliče svoje znanke, nato pa se v lokalu na lepem pojavi prodajalka iz tobaknega kioska. Dam ji ogenj in prinesem malo pivo. Njeno usnjeno krilo med premikanjem poklja, gleda me s plesočim, rahlo vinjenim kalnim pogledom in se skrivnostno nasmihla ter aspirirano izgovarja z od tobaka hripavim glasom: »Saša, kaj si misliš o Gorbačovu?«

»Je n'aime pas Gorbi. J'aime les Voyages-voyages.« »Connaissez-vous cette chanson?« »Oh, oui!« se je razdraženo odzvala gospa, ki je obstala v 80. letih. Moj videz je že brez tega precej trapast, slabo znanje francoščine pa še pogloblja ta vtis. Nekaj izgovorim, vendar očitno zveni debilno, čeprav, kakor rečemo, kakršno vprašanje, tak odgovor.

Na obisk(u)

Ves sem v črnem in na glavi nosim klobuk iz starinarnice – kupljen je bil za Jess, za darilo, a ga ne nosi. Ko se je že približevala polnoč, me je brkat gospod v dežni vetrovki, ki se je majal kot Foucaultovo nihalo, zamenjal za duhovnika in me prosil, naj ga blagoslovim. Z močnim akcentom sem mu odgovoril, da se je zmotil; gospod se je še bolj razveselil in začel govoriti po bretonsko. »Ne znaš francosko, in prav je tako! Ah, kanalja bogoslovsko!« je zakričal nekaj temu podobnega. Naročil sem mu pol deci kalvadosa, Bretonec me je objel in se odpravil iskat svojo jahto.

Nekateri zaspijo, ko se napijejo, drugi si nasprotno zaželi do-godivščin. Jules, ki je bil z mislimi sredi aktivnega iskanja žensk, je predlagal, da bi takoj odšli v Trinité-sur-Mer, da je tam menda

diskoteka. To je mestece, približno pet kilometrov oddaljeno od Auraya, z ogromno marino in tremi hišami za dodatek. Seveda je didžejski bar že leta zaprt, vendar je tam še neki drug lokal, on pa ima na barki zalogo piva.

»Kadar ne moreš hoditi, potrebuješ avto,« je energično rekel Jules, se navdušeno nasmihal in nas peljal spet nazaj v Auray. Med potjo mu je postalo slabo, narahlo je pohodil zavoro, počasi spustil šipo, pazljivo nagnil glavo ven in bruhal na rob ceste. Okus si je popravil s pivom, se pri tem polil z njim, mi podal polprazno steklenico, prižgal cigaret in nas peljal naprej.

Zdaj je poklicala Marie, Gillesova žena. Pravi, da so ves večer čakali goste in da »so zdaj ravno povečerjali« (verjetno okrog pol enih zjutraj). Čudovito, peljemo se k Marie in Gillesu.

»Saša, zakaj si vedno tako žalosten? Spet trpiš zaradi pomanjkljivosti posvetne družbe? Veš – Francija je po ustavi posvetna država,« se je šalil Gilles. »Ne, tako sem žalosten, ker moram spet igrati tarok proti trem, Gilles.« Julesa ni bilo videti, mogoče se je odpravil h kakšni prijateljici ali pa je enostavno zaspal v avtu, medtem ko smo mi lezli ven in se naslanjali drug na drugega, da ne bi padli.

Prijaznost za prijaznost

No, vila gospoda arhitekta je bila idealno restavrirana, tristo let stara kamnita hiša. Ima dva majhna otroka in ženo lepotico. Marie je do mene zelo razumevajoča in radovedna, vedno je ganljivo obzirna.

Dogaja se, da človek pomaga drugim, tudi če nič ne dela, le doliva vino v kozarec – v Franciji je to očitno tako. Ljudje so prijetni, dobri. »Marie, zakaj, čemu ste tako prijazni do mene?« »Zato ker pospravljáš posodo za sabo,« odgovarja mama dveh otrok in odide po ogromno steklenico »najboljšega ruma z Martinika«.



Zdaj se v zrak dvigne Julesova roka s prazno steklenico – očitno je ves čas spal v naslanjaču in se je zdaj zbudil skoraj trezen, vendar le za kratek čas. Spet se mu je zahotelo dogodivščin, Jess pa se je zgleda naveličala in bi se rada čim prej vrnila domov, v »najino« stanovanje s tremi kamini in kartuzijskim mačkom. »Prav, pa naj bo, gremo k vama! Le glasbo bom izbral jaz!« se ne umirja Jules. Spet smo se zbasali v njegov avto, zdaj je šla z nami tudi Marie, Gilles pa je raje ostal doma. Ob štirih zjutraj se je doma začel resen prepir s kričanjem in jokom, začela je Marie, nato Jess, sledilo je užaljeno Julesovo molčanje. Da v življenju ni vse tako, kot bi moralo biti, in kdo da je kriv? Kriv je – Jules. »Zakaj pa Jules? Pourquoi? Kaj pa je naredil?« »Ti raje sedi in molči, kot to običajno počneš,« mi je rekla Jess in me pri tem dregnila z nogo.

Julesu je padel telefon, pobral sem ga, da bi mu ga vrnil, a sem si ogledal ekran in si zapomnil številko Marie s samimi osmicami, vendar ne te Marie, ki je bila z nami, ampak druge, ki me je prej

spraševala po Gorbiju. Prepričan sem, da jo je klical, medtem ko smo sedeli pri Gillesu. Premišljuje, da je zanimiva ženska, ta »druga Marie«, jaz pa bi nujno moral več govoriti francosko, potrebna je praksa, namesto da molčim in me dregajo z nogo.

Nekaj dni pozneje sem se odpravljaj v Pariz, Marie iz tobačnega kioska pa je takrat menda prav tako odhajala na sivo-škrlatne bregove Sene. »Marie, si v Parizu? Lahko se dobiva,« sem ji pisal esemes. »Ok, kdaj drugič,« sem dobil odgovor in pozabil nanj. Naslednji teden so se prosti dnevi ponovili približno tako kot prejšnjič. Le da se je približno ob dveh zjutraj namesto potovanja v Trinité-sur-Mer razjasnilo, da takrat v Julesovem telefonu ni bila pankerica iz tobačnega kioska, ampak mama dveh otrok.

»Gilles mi je vse povedal,« je Jess očitno prejela atout na sobotni igri taroka. – »Le kaj ti je sploh lahko povedal?« – »Njegovo ženo si osvaja! Z njo si hotel oditi v Pariz!? V moje stanovanje!« – »Pa kaj še! Jules je kriv!« ... »Saša, pazi na karte!«



Foto: Urša Jurak Kuzman

Po treh, štirih urah iz Pariza v udobnem vagonu TGV ugledate pokrajino menhirjev, slikovitih pečin in peščenih plaž.



Illustracija: Aleksander Sotov

Nedeljsko jutro se je že bližalo poldnevu. Zunaj je rahlo rosilo, zrak je dišal po morju. S hrupom sem metal ducat praznih steklenic v smetarsko kanto za steklo in skušal ujeti ritem cerkvenih zvonov, da bi prikrikl neprijetni hrup. Bilo je točno dvanajst udarcev. Cerkveni zvon je izzvenel z odmevom razbitega stekla.

Na stopnišču sem srečal gospoda Alexandra, lastnika stanovanja. Živi v prijetni mansardi dve etaži višje s svojo ženo, mlado Afričanko iz Malija, in z zbirko eksotičnih predmetov. »Gospod, oprostite za hrup prejšnjo noč,« – taka so moja običajna nesmiselna opravičila v polomljeni francoščini. »To je bilo zadnjič.« »O ne, gospod, prvič se je zgodilo, da je bilo tako glasno.«

Tres bon ...

V Aurayu je zelo dober mesar, prodaja v mesnem oddelku Carrefourja, a ima v bistvu samostojen posel. Poleg najrazličnejših vsakdanjih stvari, kot so jagenjčkovi možgani, je tam zelo poceni »meso za

živali«, da lahko razveselite svojega terierčka le za dva evra. Iz tega odličnega mesa sem skuhal golaž. Jess se je že začela bolje počutiti po mačku in je z apetitom pojedla svojo porcijo. »Très bon ...mmm ... kaj za eno meso je to?«

Potem smo se odpeljali na piknik v Finistère, se med potjo ustavili v gozdu in nabirali gobe. Marie je našla krepkega jesenskega gobana, jaz pa razkošnega trepetlikovega turka. Jules je vsem navzočim razlagal, kje je pravzaprav treba iskati gobe, mi pa smo se odpravili na obalo po dolgi stezi, ob kateri so se krivili stoletni nizki borovci.

Gilles nas je povabil v restavracijo, da bi jedli školjke, in kar je za Gillesa najpomembnejše, da bi spili pivo – s pogledom na ocean. Otroka sta nabirala kamenčke, Jules jima je razlagal o morskih ježkih, ki da so menda nekateri zelo strupeni. Jess je strmela za obzorje, jaz sem brskal po nahrbtniku, veter pa je neprizanesljivo udarjal ob črno-belo zastavo na majhni ladjici. ■



Foto: Urša Jurek Kuzman

Svoji domovini pravijo Bretonci Brezh in se štejejo med keltske narode. Bretanja je edino območje v Keltski zvezi, ki leži zunaj Britanskega otočja.